

DEPARTAMENTUL DE STUDII PARLAMENTARE ȘI POLITICI UE
DIRECȚIA STUDII ȘI DOCUMENTARE LEGISLATIVĂ

**TARIFELE DE RACORDARE LA ELECTRICITATE ȘI GAZE
PENTRU AGENȚI ECONOMICI ȘI CLIEȚI CASNICI
ÎN STATE MEMBRE ALE UNIUNII EUROPENE**

APRILIE 2021

Documentare și sinteză: Bogdan Constantin Mrejeru, consilier - Direcția studii și documentare legislativă

Studiul documentar poate fi accesat direct pe Intranet la pagina Direcției studii și documentare legislativă.

ABSTRACT

Uniunea energetică urmărește să ofere clienților finali - *casnici* și *industriali* - o alimentare cu energie sigură, securizată, durabilă, competitivă și la prețuri accesibile. Piața internă de energie electrică, care a fost implementată treptat începând cu 1999, are drept obiectiv să ofere tuturor consumatorilor din Uniunea Europeană posibilități reale de alegere, precum și noi oportunități de afaceri și un comerț transfrontalier mai intens, pentru a asigura obținerea de progrese în materie de eficiență, prețuri competitive și îmbunătățirea calității serviciilor, precum și pentru a contribui la siguranța alimentării și la dezvoltarea durabilă.

Prezentul studiu cu caracter documentar încearcă să prezinte *aspecte comparative privind tarifele de racordare la electricitate și gaze pentru agenți economici și clienți casnici din state membre UE* (ex: Bulgaria, Cehia, Croația, Grecia, Irlanda, Italia, Portugalia, Slovacia, Ungaria).

Tarifele aplicate de operatorii de rețea pentru accesul la rețele, inclusiv *tarifele pentru racordarea la rețele*, tarifele pentru utilizarea rețelelor și, acolo unde este cazul, tarifele pentru întăririle corelate ale rețelei reflectă costurile, iau în considerare necesitatea de a garanta siguranța rețelei și flexibilitatea și reflectă costurile reale suportate, în măsura în care acestea corespund costurilor unui operator de rețea eficient și comparabil din punct de vedere structural și se aplică în mod nediscriminatoriu.

CUPRINS

1. INTRODUCERE	5
2. ASPECTE COMPARATIVE	9
BULGARIA	9
CEHIA	11
CROAȚIA	13
GRECIA	14
IRLANDA	22
ITALIA	26
PORTUGALIA	29
SLOVACIA	30
UNGARIA	32
BIBLIOGRAFIE	35

1. INTRODUCERE

Sistemul energetic al Uniunii Europene traversează în prezent perioada cu cele mai profunde modificări din ultimele decenii, iar piața de energie electrică se află în centrul acestui proces de schimbare. Obiectivul comun de decarbonizare a sistemului energetic creează noi oportunități și provocări pentru participanții la piață. În același timp, progresele tehnologice permit noi forme de participare a consumatorilor și de cooperare transfrontalieră.

Conform **Regulamentului UE 943/2019 al Parlamentului European și al Consiliului din 5 iunie 2019**¹ privind piața internă de energie electrică (reformare) și **Directivei (UE) 944/2019 a Parlamentului European și a Consiliului din 5 iunie 2019**² privind normele comune pentru piața internă de energie electrică și de modificare a Directivei 72/1212/UE (reformare), tarifele aplicate de operatorii de rețea pentru accesul la rețele, inclusiv tarifele pentru racordarea la rețele, tarifele pentru utilizarea rețelelor și, acolo unde este cazul, tarifele pentru întăririle corelate ale rețelei reflectă costurile, sunt transparente, iau în considerare necesitatea de a garanta siguranța rețelei și flexibilitatea și reflectă costurile reale suportate, în măsura în care acestea corespund costurilor unui operator de rețea eficient și comparabil din punct de vedere structural și se aplică în mod nediscriminatoriu.

Tarifele respective nu includ costurile necorelate care sprijină obiective de politică necorelate. Fără a aduce atingere articolului 15 alineatele (1) și (6) din Directiva 2012/27/UE și criteriilor din anexa XI la directiva menționată, metoda utilizată pentru calculul tarifelor de rețea sprijină în mod neutru eficiența generală a sistemului pe termen lung prin semnale de preț pentru clienți și producători și în special se aplică într-un mod care nu discriminează nici pozitiv, nici negativ între producerea conectată la nivelul de distribuție și producerea conectată la nivelul de transport.

Metodologiile de calculare a tarifelor reflectă costurile fixe ale operatorilor de transport și de sistem și ale operatorilor de distribuție și oferă stimulente adecvate operatorilor de transport și de sistem și operatorilor de distribuție, atât pe termen scurt, cât și pe termen lung, pentru a spori eficiența, inclusiv eficiența energetică, pentru a încuraja integrarea pieței și siguranța alimentării, pentru a sprijini investițiile eficiente, pentru a sprijini activitățile de cercetare conexe și pentru a facilita inovarea în interesul consumatorilor în domenii precum digitalizarea, serviciile de flexibilitate și interconectarea. După caz, nivelul tarifelor aplicate

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R0943&from=EN>

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019L0944&from=ES>

producătorilor sau clienților finali sau atât producătorilor, cât și clienților finali oferă semnale de localizare la nivelul Uniunii și ia în considerare pierderile din rețea și congestiile provocate, precum și costurile investițiilor în infrastructură. La stabilirea tarifelor de acces la rețea, se iau în considerare următoarele elemente: (a) plățile și încasările care rezultă din mecanismul de compensare între operatorii de transport și de sistem; (b) plățile efectiv realizate și primite, precum și plățile scontate pentru perioadele viitoare, estimate pe baza perioadelor anterioare.

De asemenea, **Regulamentul (UE) 631/2016** stabilește cerințele pentru racordarea la rețea a instalațiilor de producere a energiei electrice în sistemul interconectat, în special în privința grupurilor generatoare sincrone, a modulelor de generare din componența unei centrale și a modulelor de generare offshore. Cerințele respective contribuie la asigurarea unor condiții echitabile de concurență în cadrul pieței interne de energie electrică, pentru a se asigura siguranța în funcționarea sistemului și integrarea energiei electrice din surse regenerabile și pentru a se facilita comerțul cu energie electrică la nivelul întregii Uniuni. Articolele 66 și 67 din Regulamentul (UE) 631/2016 stabilesc norme pentru tehnologiile emergente în ceea ce privește producerea de energie electrică.

Potrivit **art.23 din Directiva 2009/73/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 iulie 2009**³ privind normele comune pentru piața internă în *sectorul gazelor naturale* și de abrogare a Directivei 2003/55/CE, operatorii de transport și de sistem stabilesc și publică proceduri și tarife transparente și eficiente pentru o conectare nediscriminatorie a instalațiilor de înmagazinare, a instalațiilor de regazeificare a GNL și a clienților industriali la sistemul de transport. Procedurile respective sunt supuse aprobării *autorităților de reglementare*. De asemenea, operatorilor de transport și de sistem nu li se permite să refuze conectarea unei noi instalații de înmagazinare, a unei instalații de regazeificare a GNL sau a unui client industrial prin invocarea unor viitoare limitări posibile ale capacităților de rețea disponibile sau a costurilor suplimentare ocazionate de creșterea necesară a capacității. Operatorul de transport și de sistem este obligat să asigure o capacitate de intrare și de ieșire suficiente pentru noua conectare. De asemenea, **Regulamentul (UE) 1388/2016**⁴ stabilește un cod de rețea privind racordarea consumatorilor.

Tot în 2016, a intrat în vigoare și **Regulamentul (UE) 1952/2016**. Acesta definește obligația de colectare și difuzare a prețurilor gazelor naturale pentru consumatorii casnici și non-casnici. Până în 2016, domeniul consumatorilor non-casnici a fost definit ca aparținând consumatorilor industriali, însă autoritățile raportoare au putut să includă alți consumatori

³<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009L0073&from=DE>

⁴https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2016.223.01.0010.01.ROM&toc=OJ%3AL%3A2016%3A223%3ATOC

non-casnici. Odată cu introducerea Regulamentului (UE) 1952/2016, definiția a fost modificată de la consumatorii industriali la *consumatori non-casnici*, pentru a avea o metodologie unică pentru toate țările raportoare.⁵

Timpu necesar⁶ și **tarifele pentru racordarea la rețeaua de electricitate/gaze** diferă semnificativ la nivelul statelor membre ale Uniunii Europene. Potrivit datelor la nivel global, raportate de studiile *Doing Business* pe anii 2017⁷ și 2020, este nevoie de ceva mai puțin de o lună pentru ca întreprinzătorii din Austria și Germania să își racordeze depozitele la rețeaua de electricitate, în timp ce în Bulgaria, România și Ungaria este nevoie de un termen mai lung. Aceste 3 state, alături de Cipru, sunt cele patru state membre UE în care formalitățile de racordare la rețeaua de electricitate, astfel cum sunt măsurate de Doing Business, durează cel mai mult. Urgentarea acestor formalități poate ușura demararea de către întreprinzătorii din Bulgaria, România și Ungaria a unor noi afaceri și le poate permite să concureze de pe poziții de egalitate cu omologii lor din alte state membre UE⁸.

În România, operatorul de distribuție nu poate refuza racordarea la sistem⁹ și este obligat să finanțeze lucrările, respectiv să instaleze conductele necesare racordării consumatorilor aflați în perimetrul unității administrativ-teritoriale pentru care a fost concesionat serviciul public de distribuție. Termenul de extindere sau branșare a consumatorilor nu poate depăși termenul de 90 de zile de la data obținerii autorizației de construire. Recuperarea costurilor privind racordarea clienților casnici se realizează prin tarifele de distribuție. Lucrările necesare racordării vor fi realizate de către operatorii economici autorizați de către ANRE și selectați prin proceduri concurențiale, transparente și nediscriminatorii de către operatorul de distribuție.

Astfel, noul Regulament ANRE¹⁰ permite accesul la gaze naturale unui număr sporit de utilizatori și, în același timp, vine în sprijinul viitorilor clienți finali casnici cu venituri reduse. Însă, având în vedere faptul că prevederile Legii nr.155/2020 au intrat în vigoare la data de 30 iulie 2020, toate tarifele de racordare încasate de către operatorii de distribuție ulterior acestei date, în situația în care nu există un contract de racordare semnat, se vor returna în termen de 30 de zile de la data publicării în Monitorul Oficial a Ordinului¹¹ de aprobare al

⁵ <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/pdfscache/64927.pdf>

⁶ <https://www.doingbusiness.org/en/data/exploretopics/getting-electricity/eu-croatia-czechrepublic-portugal-slovakia>

⁷ <https://www.oar-bucuresti.ro/anunturi/2018/03/05/c/DB17-EU-Overview-RO.PDF>

⁸ <https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/media/Subnational-Reports/DB18-EU2-Report-ENG.PDF>

⁹ <https://www.anre.ro/ro/legislatie/norme-tehnice/racordare-la-retele-de-interes-public>

¹⁰ <https://www.anre.ro/ro/presa/comunicate/comunicat-10-03-2021-noile-reglementari-anre-referitoare-la-racordarea-la-retelele-electrice-de-interes-public-si-la-sistemul-de-distributie-a-gazelor-naturale-vin-in-sprrijinul-viitorilor-clienti-finali-casnici>

¹¹ ORDIN ANRE nr.18/10.03.2021 pentru aprobarea Regulamentului privind racordarea la sistemul de distribuție a gazelor natural, publicat în Monitorul Oficial nr.264/17.03.2021

Regulamentului ANRE¹². Cererile de racordare depuse anterior datei menționate își mențin valabilitatea fără a putea fi prelungite, urmând ca procesul de racordare să decurgă conform Regulamentului.

În majoritatea statelor UE, *procedura de racordare la rețeaua de electricitate/gaze este reglementată în mare parte la nivel național și este monitorizată de o agenție de reglementare*. Prin urmare, procedura este destul de standardizată în fiecare țară și presupune: cinci formalități în Ungaria, cinci sau șase în Bulgaria și opt sau nouă în România. Pentru a obține racordarea la rețeaua de electricitate/gaze întreprinzătorii trebuie să interacționeze în primul rând cu distribuitorul zonal. Există mai mulți distribuitori în fiecare țară, aceștia deservind o anumită zonă geografică. Distribuitorii de electricitate/gaze joacă un rol cheie în procedura de racordare în toate statele membre UE, deși rolul lor variază¹³.

Racordarea la energia electrică durează în medie aproximativ două luni în Croația (65,6 zile) și Portugalia (61,1 zile) și două luni și jumătate în Slovacia - mai puțin timp în toate cele trei țări decât media statelor membre UE de trei luni. În Republica Cehă¹⁴, același proces durează în medie cinci luni și jumătate, deși timpul variază substanțial între orașele de referință. Portugalia¹⁵ este singura dintre cele patru țări în care obținerea energiei electrice costă mai puțin decât media UE: 36,5% din venitul pe cap de locuitor în medie, comparativ cu 118,7% din venitul pe cap de locuitor din UE.¹⁶

În Croația, costul mediu este egal cu 249,3% din venitul pe cap de locuitor, însă la același cost un antreprenor din Portugalia ar putea conecta șapte depozite.

În cele ce urmează vom prezenta *aspecte comparative* privind tarifele de racordare la electricitate și gaze din state membre UE.

¹² <https://www.anre.ro/ro/gaze-naturale/legislatie/reglementari-tehnice/regulamente1387184101>

¹³ <https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/media/Subnational-Reports/DB18-EU2-Report-ENG.PDF>

¹⁴ <https://www.doingbusiness.org/en/data/exploretopics/getting-electricity/eu-croatia-czechrepublic-portugal-slovakia>

¹⁵ <https://www.doingbusiness.org/en/data/exploretopics/getting-electricity/eu-croatia-czechrepublic-portugal-slovakia>

¹⁶ <https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/media/Subnational-Reports/DB18-EU2-Report-ENG.PDF>

2. ASPECTE COMPARATIVE

BULGARIA

Procedura de obținere a unei noi racordări la rețeaua de electricitate este reglementată la nivel național¹⁷ prin *Ordonanța nr.6 din 24 februarie 2014 privind accesul producătorilor și consumatorilor de electricitate la rețelele de transport sau distribuție a energiei electrice* (modificată la 4 octombrie 2016), Legea privind amenajarea teritoriului și Tariful 14 privind taxele ce urmează a fi încasate de Ministerul Dezvoltării Regionale și al Lucrărilor Publice și de autoritățile regionale¹⁸.

Tarifele fixe stabilite de **Comisia Națională de Reglementare în domeniul Energiei și Apelor (DKER)**¹⁹ sunt publicate în „Metodologia de evaluare a indicatorilor țintă privind fiabilitatea electricității și calitatea serviciilor oferite de distribuitorii și furnizorii de utilități”²⁰. Cele mai recente valori sunt publicate pe pagina de internet a DKER²¹ și pot fi consultate public. În cazul în care tarifele practicate de distribuitori depășesc aceste praguri, se aplică penalități financiare potrivit art.37 al Ordonanței 1 din 18 martie 2013 privind reglementarea prețurilor la electricitate.

În Bulgaria²², în funcție de tipul de racordare vizat, responsabilitatea pentru întocmirea proiectului racordării, obținerea autorizațiilor necesare și realizarea lucrărilor aferente revine fie distribuitorului, fie întreprinzătorului/clientului casnic.²³

Cu toate acestea, o parte din responsabilitate rămâne în sarcina primăriilor, îndeosebi în ceea ce privește stabilirea taxelor pentru autorizațiile de construire și alte avize cerute pentru lucrările de racordare. Procedura de racordare la rețeaua de electricitate este cea mai simplă în Burgas, Plovdiv, Ruse și Varna, unde sunt necesare cinci formalități, și

¹⁷ **Energy Act** (last amended 6 March 2015), Water Supply and Sewage Services Regulation Act and the relevant secondary legislation. - **EWRC** is responsible for tariff setting and quality of services of enterprises in the gas, electric, district heating and water supply and sewage sectors. EWRC is also responsible for licensing of enterprises in the gas, electric and district heating sectors and issues permits for construction of transit gas or oil pipelines. - <https://erranet.org/member/ewrc-bulgaria/>

¹⁸ https://www.dker.bg/uploads/documents/normativi/zakoni/energy_act.pdf

¹⁹ <https://www.dker.bg/en/home.html>

²⁰ https://www.dker.bg/uploads/documents/normativi/zakoni/energy_act.pdf

²¹ http://www.dker.bg/files/DOWNLOAD/rule_el_25.pdf

²² https://erranet.org/wp-content/uploads/2016/11/Bulgaria_EWRC_Annual_Report_2017_eng.pdf

²³ <https://www.oar-bucuresti.ro/anunturi/2018/03/05/c/DB17-EU-Overview-RO.PDF>

este mai complexă în Plevna și Sofia unde sunt necesare șase formalități, diferența provenind din tipul de racordare.

În funcție de localitate, un consumator va avea de așteptat o perioadă destul de lungă până la finalizarea racordării la rețeaua de electricitate. Diferența este cauzată de doi factori principali: numărul de autorități care aprobă proiectul și tipul de racordare dorit. În Varna, doar distribuitorul și primăria aprobă proiectul în această etapă a procedurii. În celelalte orașe furnizorii care oferă servicii precum alimentarea cu gaze, apă, încălzire și telecomunicații trebuie să prezinte de asemenea avize, iar durata de obținere a acestora fiind de aproximativ o lună. În plus, în Plevna și în Sofia, unde conexiunea se va face la rețeaua de medie tensiune și va necesita ulterior o substație, întreprinzătorul trebuie să aștepte încă o lună; instalarea substației prelungește lucrările cu 17 zile, și o inspecție suplimentară din partea distribuitorului, obligatorie la finalizarea lucrărilor, mai adaugă încă 10 zile.

Costul racordării la rețeaua de electricitate pentru agenții economici este de aproape cinci ori mai mare în Plevna (**59.544 Leva**) și Sofia (**60.319 Leva**) decât în alte orașe (**12.349 Leva**). Diferența este dată și în acest caz de tipul de conectare, racordarea la rețeaua de medie tensiune presupunând costuri mai mari decât cea la o rețea de joasă tensiune. În Plevna și Sofia, întreprinzătorul nu plătește doar pentru proiect, materiale, lucrări și serviciile societății de supervizare în construcții ci, acoperă și costurile administrative datorate primăriei, taxele de cadastru, taxele pentru celelalte utilități și pentru distribuitorul de energie electrică. În celelalte orașe, întreprinzătorul plătește doar o taxă de conectare care este stabilită de autoritatea națională de reglementare.

În privința **tarifelor de conectare la gaze**, DKER reglementează termenii și condițiile de formare a prețurilor pentru conectarea la rețelele de distribuție și transport al gazelor. În primul caz, prețurile pentru conectarea clienților la rețelele de distribuție a gazelor (*gospodării și clienți industriali*) sunt calculate pentru grupuri de clienți în funcție de capacitatea și presiunea maximă solicitate și de costurile eligibile relevante ale consumatorilor. Costurile echipamentelor suplimentare pentru conectarea unui client vor fi trecute în contul acestuia.

Începând cu 1 octombrie 2017, a fost introdus modelul tarifar de intrare-ieșire pentru stabilirea prețurilor pentru accesul și transportul gazelor naturale prin sistemul de transport al gazelor. Astfel, în conformitate cu metodologia de stabilire a prețurilor pentru accesul și tranzitul gazelor naturale în rețelele de transport al gazelor deținute de Bulgartransgaz, DKER a aprobat cerințele anuale de venituri ale Bulgartransgaz EAD pentru primul an al perioadei de reglementare 2017-2019. După aprobarea de către DKER a cerințelor anuale de venituri, Bulgartransgaz EAD a determinat structura tarifară și prețurile pentru accesul și transportul gazelor naturale la punctele / zonele de intrare și ieșire pentru prima perioadă de preț - 2017/2018. DKER efectuează o monitorizare continuă a activității operatorului de

transport al gazelor naturale în ceea ce privește aplicarea modelului tarifar de intrare / ieșire, analizând lunar datele furnizate de Bulgartransgaz EAD privind capacitățile alocate, capacitățile rezervate și utilizarea acestora de către utilizatori, precum și asupra veniturilor obținute din exploatare.

CEHIA

Oficiul de reglementare a energiei (ERO)²⁴ a fost înființat la 1 ianuarie 2001 în temeiul **Legii nr.458/2000** (*Legea energiei*) privind condițiile de afaceri și administrarea statului în industriile energetice și modificările aduse anumitor legi²⁵, astfel cum a fost modificată, ca autoritate administrativă responsabilă cu reglementarea în sectorul energetic. Oficiul are sediul în Jihlava și are și birouri în Praga și Ostrava.

În general, **racordarea la energie electrică** în Republica Cehă este mai ușoară în cele mai mari orașe ale țării, Praga și Brno, și mai dificilă în orașele mai mici, cum ar fi Liberec și Olomouc. Trei operatori de distribuție operează în cele 7 orașe de referință din Republica Cehă: PREdistribuce în Praga, E.ON în Brno și CEZ în Liberec, Olomouc, Ostrava, Plzen și Usti nad Labem²⁶.

În majoritatea orașelor cehe, *agenții economici* se conectează de obicei la *rețeaua de medie tensiune*. Acest lucru poate necesita până la 6 proceduri (ca în Olomouc, Ostrava și Plzen) și 233 de zile (ca în Usti nad Labem), iar costul poate fi de până la 1.191.600 coroane CZK (**46.969 Euro**) sau 283,2% din venitul pe cap de locuitor (Ostrava). Aceste cifre depășesc cu mult media UE de 5 proceduri/formalități, 96,3 zile și 118,7% din venitul pe cap de locuitor. Astfel, 47,9% dintre firmele cehe identifică electricitatea drept o constrângere majoră pentru a deschide afaceri.

Dintre cele șapte orașe, Brno și Praga sunt singurele în care un depozit este mai probabil să se conecteze la rețeaua de joasă tensiune. Aceasta reprezintă o diferență substanțială: în Brno și Praga conexiunea poate fi finalizată în trei proceduri. Obținerea unei

²⁴ <http://www.eru.cz/en/o-uradu>

²⁵ http://www.eru.cz/documents/10540/6231942/CR+2021_8_2020-ENG.pdf/c3c7764d-d727-43bd-9686-7b862ebf0a52

²⁶ <https://www.doingbusiness.org/en/data/exploretopics/getting-electricity/eu-croatia-czechrepublic-portugal-slovakia>

conexiuni de joasă tensiune durează doar 60 de zile (la Praga) și costă 109.000 coroane CZK (**4.296 EUR**), sau 25,9% din venitul pe cap de locuitor (atât în Brno, cât și în Praga).

Taxele de conectare sunt reglementate la nivel național. *Taxa pentru o conexiune de joasă tensiune este de 100.000 coroane CZK (3.942 Euro). Taxa pentru o conexiune de medie tensiune este puțin mai mare respectiv 112.000 coroane CZK (4.415 Euro).* Cea mai mare parte a costului pentru un antreprenor conectat la medie tensiune se referă la stația privată, care adaugă în medie 700.000 coroane CZK (**27.592 Euro**). Dintre orașele cehe, Ostrava, Olomouc și Plzen au cele mai costisitoare procese de conectare - deoarece în aceste orașe, pe lângă achiziționarea și instalarea stației, clienții sunt responsabili și de construirea celei mai mari părți a conexiunii, care adaugă aproximativ 375.000 coroane CZK (**14.781 Euro**) la costul total.

În ce privește **racordarea la gaz**, *Departamentul pentru industria gazelor* din cadrul Oficiului de reglementare a energiei este responsabil cu reglementarea în acest domeniu, în temeiul Legii nr.458/2000 (Legea energiei).

Piața gazelor a fost pe deplin liberalizată din 2007, ceea ce înseamnă că, în practică, Oficiul stabilește doar prețurile pentru activitățile care sunt necesare pentru asigurarea aprovizionării cu gaz a punctelor de aprovizionare ale clienților. Oficiul nu este competent să stabilească taxa pentru serviciile comerciale și taxa pentru structurarea și flexibilitatea aprovizionării cu gaze.²⁷

Acestea sunt prețuri necontrolate și sunt pe deplin de competența comerciantului respectiv de gaze și depind de strategia comercială a comerciantului fiind supuse relațiilor sale contractuale cu clienții.

Nu există nicio taxă pentru conectarea la sistemul de gaze. Cei care doresc să fie conectați au dreptul să fie conectați dacă este disponibilă capacitatea necesară și conexiunea nu va avea un impact negativ asupra funcționării sigure și fiabile a sistemului. Veniturile permise ajustate, pe baza cărora se calculează taxa fixă pentru compensare, aferentă cantității de gaz luate la punctul de aprovizionare al clientului, sunt, de asemenea, determinate în fiecare an pentru operatorul de piață²⁸.

²⁷ <http://www.eru.cz/en/plyn>

²⁸ https://www.eru.cz/documents/10540/488714/NR_ERU_2019.pdf/fd9a3033-d69b-47ad-a8d9-bba265bfe728

CROAȚIA

Autoritatea de reglementare în domeniul energiei - **HERA**²⁹ desfășoară în baza autorității publice activități în domeniul energetic. Sarcinile, competențele și responsabilitățile HERA sunt determinate de *Legea privind reglementările energetice* (Monitorul Oficial nr.120/2012, nr.68/2018), *Legea privind energia* (Monitorul Oficial nr.120/2012, nr.14/2014), *Statutul HERA* (Monitorul Oficial nr.102/2015) și legile care reglementează piețele individuale de energie³⁰.

În Croația, reglementările referitoare la conexiunile de electricitate sunt standardizate, iar compania națională de rețele electrice - **HEP**, este singura companie care operează. În toate cele cinci orașe de referință, un depozit este cel mai frecvent conectat la rețeaua de joasă tensiune, prin aceiași pași procedurali.³¹ Antreprenorul începe procesul prin trimiterea unei cereri pentru o nouă conexiune la HEP, care răspunde cu o estimare a taxei de conectare și un contract de conectare. Odată ce antreprenorul plătește cel puțin 50% din taxa de conectare, lucrările externe pot începe. Restul de 50% poate fi plătit mai târziu, înainte ca, conexiunea să fie electrificată.

Lucrările de conectare sunt efectuate în întregime de HEP. Pentru a obține aprobarea finală a conexiunii, clientul trebuie să depună un certificat intern de cablare la HEP. Dintre orașele croate, obținerea energiei electrice este cea mai scumpă în Zagreb, unde costă 238.184 kuna HRK (**32.021 Euro**), sau 298,5% din venitul pe cap de locuitor. În celelalte orașe, costul este de 189.184 kuna HRK (**25.434 Euro**), sau 237,1% din venitul pe cap de locuitor. Motivul diferenței de cost între Zagreb și celelalte este taxa de conectare, care este reglementată la nivel național și este mai mare în capitală.

În ce privește **legislația relevantă în sectorul de gaz**³² **și pentru stabilirea tarifelor de racordare la rețea**³³, aceasta cupinde: Condițiile generale pentru alimentarea cu gaz (Monitorul Oficial, nr. 50/2018³⁴, 88/2019³⁵, 39/2020³⁶), Metodologia pentru determinarea cuantumului tarifelor pentru serviciul public de aprovizionare cu gaze și furnizare garantată (Monitorul Oficial, nr.108/2020³⁷), Metodologia pentru determinarea prețului serviciilor nestandardizate³⁸ pentru transportul gazelor, distribuția gazelor, stocarea gazelor, recepția

²⁹ <https://www.hera.hr/hr/html/djelokrug.html>

³⁰ Energy Regulations Act (Official Gazette 120/12, 68/18), the Energy Act (Official Gazette 120/12, 14/14), 102/15, 68/18), the HERA Statute and the laws governing individual energy markets.

³¹ **Figura 4.2** din Studiul *Doing Business* - <https://www.doingbusiness.org/en/data/exploretopics/getting-electricity/eu-croatia-czechrepublic-portugal-slovakia>

³² https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_03_28_617.html

³³ <https://www.hera.hr/hr/iplin/>

³⁴ [Official Gazette, No. 50/18 \[PDF\]](#)

³⁵ Official Gazette, No. [88/19](#)

³⁶ Official Gazette, No. [39/20](#)

³⁷ [Official Gazette, No.108/20](#)

³⁸ [Price list of non-standard services of your gas supplier](#)

și expedierea gazului natural lichefiat și a serviciului public de furnizare a gazului³⁹ (*Monitorul Oficial, nr.48/2018, 25/2019*⁴⁰) și Decizia HERA privind valoarea articolelor tarifare pentru serviciul public de furnizare a gazelor⁴¹ pentru perioada 1 aprilie - 31 decembrie 2021 (*Monitorul Oficial, nr.28/2021, 33/2021*⁴²).

GRECIA

În Grecia, procesul de obținere a unei conexiuni de energie electrică este reglementat și monitorizat la nivel național de **Autoritatea de Reglementare pentru Energie (RAE)**⁴³, un organism administrativ independent. În toate orașele, obținerea conexiunii necesită aceiași 5 pași procedurali.⁴⁴

Autoritatea de reglementare a energiei (RAE) este o autoritate de reglementare independentă, înființată prin **Legea nr.2773/1999**, în contextul armonizării cu Directivele 2003/54/CE și 2003/55/CE privind electricitatea și gazul, având în principal responsabilitatea de a supraveghea piața internă a energiei, în toate sectoarele sale, raportând organelor competente ale statului și luând aceleași măsuri pentru a atinge obiectivul liberalizării piețelor de electricitate și gaze.

Orice consumator de energie pentru uz casnic sau de afaceri are dreptul de a accesa furnizarea de energie electrică prin rețeaua de distribuție la nivel național. Autoritatea competentă care asigură accesul prin această rețea este Operatorul Rețelei de distribuție a electricității elene (**HEDNO SA**). Dacă instalația se află în Aeroportul Internațional Atena, autoritatea competentă este managerul rețelei de electricitate a Aeroportului Internațional Atena respectiv compania AIA SA).

Pentru exercitarea dreptului de acces la furnizarea de energie electrică,⁴⁵ sunt necesare lucrări de conectare la rețeaua de distribuție (poate fi necesară construirea, modificarea sau activarea, după caz) și încheierea unui contract cu un furnizor la alegere, pentru a începe furnizarea de energie electrică.

³⁹http://www.gpz-opskrba.hr/UserDocsImages/dokumenti/2017-2021_Cjenik%20nestandardnih%20usluga-GPZ-O.pdf

⁴⁰ [Official Gazette, No. 48/18, 25/19](#)

⁴¹ [Price list of non-standard services of your distribution system operator](#)

⁴² [Official Gazette, No. 28/21, 33/21](#)

⁴³ <https://www.rae.gr>

⁴⁴ **Figura 2.10** din Studiul *Doing Business 2020* - <https://www.doingbusiness.org/en/reports/subnational-reports/eu-greece-ireland-italy>

⁴⁵ <https://www.gov.gr/en/sdg/consumer-rights/connection-to-utilities/electricity/access-to-electricity-network>

Dacă este vorba de un client mic (*consumatori casnici*, precum și *consumatori non-casnici*, cu o capacitate de conectare de până la 25 kVA), obligația de a încheia un contract de furnizare poate fi îndeplinită prin serviciul universal, în cazul în care după expirarea sau încetarea contractului anterior de furnizare, nu se poate încheia un nou contract cu un furnizor de energie electrică la alegere sau nu se exercită această opțiune.

Pentru a conecta proprietatea la rețeaua de distribuție sau pentru a modifica o conexiune existentă, trebuie plătită în avans o taxă către operatorul de rețea. În principiu, taxele includ o participare la costul rețelei existente, la costul rețelei noi construite datorită conexiunii (cablu de alimentare pentru clienți, extindere și consolidare a rețelei), costuri de muncă (manopera) și materiale pentru lucrările la conexiunile existente și costuri pentru pregătirea și gestionarea ofertelor și a cererilor.

Taxele sunt stabilite de operatorul de rețea pe baza unor criterii obiective, cum ar fi nivelul tensiunii de conexiune, capacitatea de conectare și distanța față de rețeaua existentă. Taxele pot varia în funcție de zonele geografice. Metodologiile pentru calcularea taxelor, precum și listele de prețuri relevante (taxe unitare) sunt aprobate de autoritatea de reglementare.

Operatorul de rețea garantează finalizarea conexiunii proprietății în termen de 4 până la 60 de zile lucrătoare, în funcție de tipul de conexiune și de lucrările necesare. Timpul de service garantat nu include întârzierile din motive care depășesc controlul operatorului de rețea. În cazul în care timpul de service garantat este depășit, există dreptul la o compensație financiară până la suma de 80 Euro respectiv 160 Euro pentru consumatorii de medie tensiune). Această compensație este plătită de operatorul de rețea prin intermediul furnizorului de electricitate, fără a fi necesară nicio altă cerere.

Un antreprenor începe procesul de racordare prin trimiterea unei cereri pentru o nouă conexiune la Operatorul de rețea de distribuție (**HEDNO**). Odată cu formularul de cerere, clientul trebuie să prezinte, printre alte documente, o copie a autorizației de construire autenticată de Agenția de Urbanism cu un sigiliu special pentru conectarea la electricitate. După primirea cererii, HEDNO programează un proiectant tehnic pentru a inspecta clădirea. Pe baza rezultatului acestei inspecții, HEDNO elaborează planul tehnic pentru conexiune și trimite o estimare a costurilor către client, împreună cu calendarul lucrărilor de conectare și o listă a documentelor care trebuie furnizate înainte ca conexiunea să poată fi activată. După efectuarea plății, clientul semnează contractul de conectare cu HEDNO și încep lucrările de conectare.

Lucrările de conectare sunt efectuate în întregime de HEDNO, care este, de asemenea, responsabil pentru obținerea autorizațiilor de excavare și a oricăror alte autorizații solicitate de la municipalitățile locale și alte autorități publice.

Documentele pe care HEDNO le cere înainte ca, conexiunea să poată fi finalizată variază în funcție de complexitatea proiectului. Pentru toate conexiunile, clienții trebuie să furnizeze o declarație certificată de la un electrician acreditat cu detaliile instalației interne. Prin această declarație, electricianul își asumă responsabilitatea de a certifica corectitudinea sistemului de cablare intern al depozitului. De asemenea, pentru toate tipurile de conexiuni, clientul trebuie să obțină de la municipalitatea locală un document care să indice dimensiunea suprafeței proprietății. Acest document va fi folosit ulterior pentru colectarea unei taxe municipale bazată pe suprafața clădirii nou electrificate. HEDNO încheie lucrările externe la instalarea contorului. În orice moment al lucrărilor de conectare sau după finalizarea acestora, clientul poate semna un contract de furnizare cu orice furnizor disponibil. Furnizorul informează apoi HEDNO printr-o platformă electronică comună. După finalizarea lucrărilor și semnarea contractului de furnizare, HEDNO are la dispoziție 4 zile pentru a activa conexiunea.

Timpul necesar pentru a obține o conexiune electrică variază de la 45 de zile în Alexandroupoli la 83 de zile în Salonic⁴⁶. Procesul de obținere a autorizațiilor de la autoritățile locale este cea mai importantă sursă de întârziere din Atena și Salonic, cele mai mari două orașe din Grecia. În fiecare oraș, trebuie obținute toate permisele necesare (de exemplu, un permis de excavare în Atena, unde conexiunile sunt de obicei subterane; și spații libere pentru amplasarea stâlpilor pentru conexiunile aeriene din Salonic) înainte de a începe construcția conexiunii. Obținerea permisului de excavare în Atena durează două săptămâni, în timp ce în Salonic, obținerea autorizațiilor necesare durează o lună și jumătate. De fapt, în Salonic, HEDNO trebuie să obțină două aprobări înainte de a instala stâlpii: prima de la compania de gaze; a doua aprobare de la autoritățile municipale. În toate celelalte orașe din Grecia, nu sunt necesare astfel de permise pentru a obține o nouă conexiune.

În Atena și împrejurimile sale, ***racordarea la energie electrică pentru agenții economici*** este de obicei puțin mai scumpă decât în restul țării: costă **11.630 Euro**, sau 68,2% din venitul pe cap de locuitor și **10.246 Euro**, sau 60% din venitul pe cap de locuitor, în alte cinci orașe.

În privința ***clienților casnici***, Heraklion este al doilea dintre orașele grecești în ceea ce privește durata obținerii unei conexiuni (70 de zile). După ce solicită o nouă conexiune, clienții din acest oraș trebuie să aștepte aproape o lună (25 de zile) înainte de a primi scrisoarea cu estimarea costurilor și detaliile conexiunii. În celelalte orașe, același proces durează între 12 zile (Salonic) și 18 zile (Larissa). De asemenea, în Heraklion, după ce clienții semnează contractul de furnizare cu furnizorul la alegere, trec două săptămâni înainte de instalarea contorului. Același proces durează 4 zile la Atena și Patra, 6 zile la

⁴⁶ **Figura 2.11** din Studiul *Doing Business 2020* - <https://www.doingbusiness.org/en/reports/subnational-reports/eu-greece-ireland-italy>

Larissa și Salonic și 8 zile la Alexandroupoli. Finalizarea lucrărilor de conectare durează cel mai puțin timp, 20 de zile, în cele mai mari două orașe, Atena și Salonic. Durează o lună în Heraklion, Larissa și Patra, unde birourile locale de utilități au mai puțini angajați. Un alt obstacol în calea procesării în timp util este faptul că HEDNO trebuie să verifice documentele prezentate de client, cum ar fi autorizația de construire și declarația electricianului cu privire la cablajul intern. În birourile mai mici, cu mai puțini angajați, verificarea documentelor durează mai mult.

În prezent, în Grecia, lucrările de conectare încep odată ce clientul a plătit integral taxele de conectare, chiar dacă documentele necesare nu au fost încă prezentate. Aceste documente trebuie trimise înainte ca conexiunea să fie în cele din urmă electrificată, dar HEDNO poate începe lucrările mai devreme, ajutând clienții să evite întârzierile cauzate de dificultățile de obținere a documentației.

În privința **sectorului de gaz**, **Legea nr.4336/2015**⁴⁷ a modificat cadrul de reglementare pe piața de vânzare cu amănuntul a gazelor⁴⁸, separând activitatea de distribuție monopolistă reglementată de activitatea de aprovizionare concurențială, pentru a liberaliza pe deplin aprovizionarea cu gaze și toți consumatorii, inclusiv consumatorii casnici, să devină eligibili până la 01.01.2018⁴⁹.

În acest context, de la 01.01.2017 cele trei companii care activaseră pe piața cu amănuntul și furnizau consumatorilor casnici gaz natural, adică *EPA Attica*, *EPA Salonic*⁵⁰ și *EPA Tesalia*, care până atunci aveau o licență unică pentru furnizarea și distribuția gazelor naturale, au procedat la o separare funcțională și legală a activităților de distribuție de activitățile de furnizare, cu înființarea de noi companii de furnizare și distribuție a gazelor.

În calitate de consumator de gaz natural pentru uz casnic sau non-casnic, există dreptul de a accesa gazul natural prin rețeaua locală de distribuție. În prezent, rețeaua de gaze naturale nu a fost dezvoltată în întreaga țară, deși se depun eforturi semnificative pentru extinderea acesteia.

Organismul competent care oferă acces la rețeaua de gaze naturale este operatorul rețelei de gaze naturale din zona de consum. Pentru a accesa rețeaua de gaze naturale, sunt necesare următoarele:

- *Prezența unei rețele de distribuție în zonă;*
- *Prezența rețelei pe strada respectivei proprietăți;*

⁴⁷ https://www.depa.gr/wp-content/uploads/2018/12/n.4336_2015_fek_a_94_14.8.2015-1.pdf

⁴⁸ <https://www.rae.gr/6891-2/?lang=en>

⁴⁹ <https://www.depa.gr/national-legal-and-regulatory-framework/?lang=en>

⁵⁰ EDA Thessalonikis - <https://www.edathess.gr/diadikasia-syndesis/telh-syndeshs/>

- *Conectarea proprietății (adică construcția punctului de conectare și instalarea unui contor) la rețeaua de distribuție prin încheierea unui Acord de conexiune cu operatorul de rețea de distribuție competent.*

Pentru activarea conexiunii la rețea este necesară încheierea unui contract de furnizare a gazelor naturale cu un furnizor de gaze naturale la alegere. În calitate de consumator de gaze naturale, drepturile și obligațiile privind conectarea la rețeaua de distribuție a zonei sunt reglementate de prevederile *Codului de funcționare a rețelei de distribuție*⁵¹ și *Acordul standard de conexiune la rețeaua de distribuție*.

Pentru conectarea inițială a proprietății la rețea, precum și pentru orice modificare a unei conexiuni existente, se plătește în avans taxa corespunzătoare către operatorul de rețea. Taxa pentru conexiunea inițială (taxele de conectare) se referă în principal la costul contorului, precum și la costul conductei de alimentare cu gaze naturale care leagă proprietatea de rețeaua de distribuție. Metodologiile de calcul al tarifelor și orice alte taxe relevante (Servicii auxiliare) sunt aprobate de autoritatea de reglementare și sunt postate pe site-ul web al fiecărui Operator⁵².

Astfel, operatorul competent pentru regiunea Salonic este **EDA Salonic**⁵³, iar taxele de conectare la sistemul de gaz pentru consumatori casnici/industriali sunt următoarele:

- încălzire individuală - utilizare comercială (mărime mică) de la 0 la 8 metri (conductă de gaz și coloană de drenaj) g4 / gru10 - **1.332,57 Euro**;
- încălzire individuală – centrală casnică / utilizare comercială(mărime mică) de la 0 la 8 metri (conductă de gaz și coloană de drenaj) g6 / gru10 - **1.417,25 Euro**;
- de la 0 la 8 metri (conductă de gaz și coloană de drenaj) de la 0 la 8 metri (tubul de drenaj și coloana de drenaj) g10 / gru25 - **1.674,98 Euro**;
- g16 / gru25 - **1.674,98 Euro**;
- g25 / gru50 - **1.811,85 Euro**;
- g40 / gru70 - **2.328,81 Euro**;
- încălzire individuală - punct multiplu de etaj în coloană de transport sau în gama de până la 3 metri tub de drenaj;
- de la 0 la 8 metri și până la 5 metri coloana de scurgere pentru fiecare dintre contoare g4 - **585.89 Euro**;
- pentru orice metru suplimentar - **23.41Euro**;

⁵¹ https://www.rae.gr/site/categories_new/about_rae/actions/decision/2016/589.csp?viewMode=normal

⁵² <https://www.gov.gr/en/sdg/consumer-rights/connection-to-utilities/natural-gas/access-to-natural-gas-distribution-network>

⁵³ <https://www.edathess.gr/diadikasia-syndesis/telh-syndeshs/>

- încălzire individuală - punct multiplu de etaj în coloana de scurgere sau mai mult 3 m și tubul de drenaj al casei și coloana de transport de la 0 la 8 metri și până la 5 metri coloana de scurgere pentru fiecare dintre contoare g4 - **460.31 Euro**;
- punct individual de încălzire-podea pentru o coloană existentă până la 3 metri g4 - **185,56 Euro**.

De asemenea, pentru alte categorii de conexiune în funcție de lungimea maximă de conexiune / tip metru avem următoarele tarife de racordare (prețuri cu TVA la care se pot aplica unele reduceri din partea operatorului):

Cazul 1: încălzire individuală - utilizare comercială (mărimă mică) de la 0 la 8 metri (tub și coloană de transport) g4 / gru10 - 1.254,62 Euro;

Cazul 2: încălzire individuală - acasă centrală / comercial - utilizare comercială - (mărimă mică) de la 0 la 8 metri (tub de scurgere și coloană de drenaj) g6 / gru10 - 1.338,75 Euro;

Cazul 3: - de la 0 la 8 metri (Țeavă de drenaj și coloană) G10 / GRU25 - 1.589,85 Euro;

-G16 / GRU25 - 1.589,85 Euro;

-G25 / GRU50 - 1.726,72 Euro;

-G40 / GRU70 - 2.236,53 Euro;

Cazul 4: încălzire individuală - punct multiplu de etaj în coloană sau în gama de până la 3 metri tub și coloană de transport:

- de la 0 la 8 metri și până la 5 metri coloana de scurgere pentru fiecare dintre contoare g4 - **553,58 Euro**;
- pentru orice metru suplimentar - **17.71 Euro**;

Cazul 5: încălzire individuală - punct multiplu de etaj în coloana de scurgere sau în tubul de drenaj al casei de la 0 la 8 metri și până la 5 metri pentru fiecare dintre contoare g4 - 435.81 Euro;

Cazul 6: încălzire individuală - punct în coloană existentă și până la 3 metri G4 - 175,25 Euro.⁵⁴

⁵⁴<https://www.gov.gr/en/sdg/consumer-rights/connection-to-utilities/natural-gas/access-to-natural-gas-distribution-network>

Pentru regiunea Attica, operatorul competent este **EDA Attica**⁵⁵. Compania de distribuție a gazelor Attica oferă o reducere de 100% la tarifele de conectare pentru fiecare încălzire centrală, încălzire autonomă și utilizare casnică fără încălzire (apă caldă / gătit) pentru conexiunile la rețeaua existentă de gaze naturale⁵⁶.

Primul pas pentru racordare la rețeaua de gaze include construcția dispozitivului de drenaj, dacă este necesar, adică excavarea drumului, conexiunea subterană a conductei de drenaj cu conducta principală de gaz și drenajul conductei până la punctul de montare al regulatorului și al contorului și montarea regulatorului și a contorului de gaz. Aceste lucrări sunt efectuate de EDA Attica⁵⁷, iar consumatorul este obligat să plătească taxele de conexiune corespunzătoare, a căror valoare depinde de tipul de conexiune.⁵⁸

Taxele de conexiune/racordare (prețuri fără TVA) la **rețeaua de gaz** sunt următoarele:

- Încălzire centrală (conectare nouă) - **630 Euro**;
- Conectare nouă pentru utilizare la casă cu încălzire (încălzire autonomă) - **440 Euro**;
- Conectare nouă la casă fără încălzire - **440 Euro**;
- Montaj contor suplimentar în sursa existent pentru încălzire centrală sau uz casnic cu sau fără încălzire - **100 Euro**;
- Conectare nouă pentru Aer condiționat sau cogenerare - **440 Euro**;
- Montare a doua sursă la aceeași proprietate (când un contor suplimentar poate fi inclus în prima sursă) - **1.300 Euro / 440 Euro**;
- Racordare la rețea aflată deasupra solului în cadrul liniei rutiere (cu excepția coloanei de ridicare) - **33 Euro / m**;
- Racordare la rețea subterană pe linia drumului (cu excepția coloanei de ridicare) - **50 Euro/ m**;

Pentru utilizare comercială sau industrială (presiunea rețelei peste 25 mbar), taxele de conectare sunt stabilite după o evaluare tehnică.

⁵⁵ <https://www.edaattikis.gr/gr/house/cost-offers/pricing>

⁵⁶ The Attica Gas Distribution Company provides a 100% discount on the [connection fees](#) for each central heating, autonomous heating and home use without heating (hot water / cooking) for connections to the existing natural gas network.

⁵⁷ <https://www.edaattikis.gr/gr/business/cost-offers/pricing>

⁵⁸ <https://edaattikis.gr/gr/connection-installation/documents>

Dacă proprietatea nu este conectată la rețeaua de distribuție, trebuie verificat dacă un operator de rețea de distribuție oferă servicii în zona respectivă și depusă o cerere la operatorul de rețea zonal. Formularul de solicitare a conexiunii este disponibil și pe site-ul web al operatorului de rețea de distribuție. Procesul în cauză este implementat la punctele de servicii ale operatorului de rețea, prin telefon sau online.

Operatorul de rețea de distribuție trebuie să răspundă la solicitare în termen de 21 de zile lucrătoare de la data primirii cererii. În cazul în care nu există nicio rețea în zonă, operatorul va anunța consumatorul că, conexiunea nu poate avea loc deoarece rețeaua nu a fost implementată. Operatorul va informa consumatorii cu privire la momentul viitoarei construcții a unei rețele care acoperă zona respectivă. De asemenea, operatorul va informa cu privire la posibilitatea de a conecta instalația prin extinderea rețelei, acolo unde acest lucru este fezabil din punct de vedere tehnic și rentabil, cu o taxă suplimentară, evaluată de la caz la caz. Operatorul trebuie să ia în considerare cererea de conectare care a fost depusă atunci când planifică viitoarele extinderi ale rețelei de distribuție.

În cazul în care a fost dezvoltată o rețea de distribuție la locul solicitării, operatorul va efectua o evaluare tehnică a cererii și va trimite o ofertă de conexiune. Această ofertă va rămâne în vigoare timp de 30 de zile calendaristice. Oferta de conexiune va include și acordul de conexiune. După semnarea contractului de conectare, operatorul este obligat să instaleze contorul și să realizeze conexiunea în termen de 60 de zile calendaristice din ziua în care a semnat acordul de conectare.⁵⁹

Odată ce contorul a fost instalat, trebuie încheiat un contract cu furnizorul la alegere pentru ca alimentarea să fie activată. Operatorul nu are dreptul să propună un anumit furnizor.⁶⁰

Referitor la ***schimbarea furnizorului de electricitate/gaze***,⁶¹ consumatorii pot alege, având în vedere că piețele de electricitate și gaze naturale au fost liberalizate, în mod ***gratuit***, ce companie doresc să le furnizeze electricitate și gaze naturale la reședința lor sau la sediul social. Procedura de schimbare a furnizorilor este stabilită în *Codul de furnizare a energiei electrice* (publicat în Monitorul Oficial, seria II, nr.832 / 09.04.2013), astfel cum a fost modificat de articolul 1 (prin decizia publicată în Monitorul Oficial, seria II, nr.1463 /

⁵⁹https://www.ceer.eu/documents/104400/5988265/C17_NR_Greece-EN.pdf/8d93e7c7-7533-7739-0ff2-0815975c0b20

⁶⁰ <https://www.gov.gr/en/sdg/consumer-rights/connection-to-utilities/natural-gas/access-to-natural-gas-distribution-network>

⁶¹<https://www.gov.gr/en/sdg/consumer-rights/connection-to-utilities/natural-gas/supplier-change-None>

24.05.2016, cu modificările ulterioare, și *Codul de aprovizionare cu gaze naturale* (publicat în Monitorul Oficial, seria II, nr.1969 / 01.06.2018), cu modificările ulterioare⁶².

IRLANDA

Reglementările din sectorul energiei electrice din Irlanda sunt standardizate la nivel național și sunt monitorizate de un organism independent - **Comisia pentru reglementarea utilităților (CRU)**⁶³.

Racordarea la energie electrică necesită mai puțin timp și costă mai puțin decât media UE.⁶⁴ Durează mai puțin de două luni (în medie 55 de zile) pentru a obține conexiunea. Racordarea la energie electrică în Irlanda costă, în medie, 57,8% din venitul pe cap de locuitor, ceea ce reprezintă aproape jumătate din media UE. Cu toate acestea, în toate orașele, cu excepția Dublinului, antreprenorii finalizează 6 proceduri pentru a obține o conexiune, în timp ce toate statele membre ale UE, cu excepția Belgiei, Bulgariei și României, necesită mai puțini pași.

Există un singur operator de distribuție pentru rețelele de alimentare cu energie electrică (**ESB**⁶⁵). ESB deține rețeaua națională și este responsabil pentru construirea și întreținerea sistemului național de transport al energiei electrice. Procesul de conectare a unui depozit la rețea necesită cinci proceduri în Dublin și șase în celelalte orașe. Clienții inițiază procesul prin trimiterea unui formular de cerere disponibil pe site-ul ESB, împreună cu detalii despre capacitatea solicitată și o hartă de inspecție a terenului.

Cererile trebuie trimise prin poștă sau prin e-mail la biroul central de la ESB Networks Service Bureau, situat în Cork. După depunere, ESB contactează clientul pentru a programa

⁶² The procedure for switching suppliers is set out in the **Electricity Supply Code** (Government Gazette, Series II, No 832, 09.04.2013), as amended by Article 1 [of the decision published in] Government Gazette, Series II, No 1463, 24.05.2016, as amended, and the **Natural Gas Supply Code** (Government Gazette, Series II, No 1969, 01.06.2018), as amended.

⁶³ The [Commission for Regulation of Utilities](https://www.cru.ie/) (CRU) is the regulator of the electricity industry - <https://www.cru.ie/>

⁶⁴ **Figura 3.10** din Studiul Doing Business 2020 - <https://www.doingbusiness.org/en/reports/subnational-reports/eu-greece-ireland-italy>

⁶⁵ **ESB Networks** (ESBN) is responsible for operating and maintaining the electricity network in Ireland. Electricity supply in Ireland is privatised. This means that you can choose which private company you want to supply your home with electricity. Suppliers offer a range of services and deals, including a variety of payment arrangements, to their customers. Many energy suppliers provide both electricity and gas.

o inspecție a amplasamentului. Pe baza acestei inspecții, ESB calculează taxele de conectare și trimite clientului o ofertă pentru cost și un acord de conectare pentru acceptare. Înainte de începerea lucrărilor de conectare, trebuie obținută o licență de deschidere de la Departamentul rutier local.

În Cork, Galway, Limerick și Waterford clienții pot alege între a solicita ESB să obțină licența în numele lor sau să o obțină direct. În majoritatea cazurilor, clienții optează pentru obținerea permisului direct.

În schimb, la Dublin, ESB solicită întotdeauna licența de deschidere a drumurilor, motiv pentru care obținerea energiei electrice în Dublin necesită un pas mai puțin - din punctul de vedere al clientului - decât în restul orașelor de referință.⁶⁶ În timp ce finalizează lucrările externe, operatorul electric înregistrat al clientului trimite certificatul de finalizare a cablajului intern către Safe Electric, entitate responsabilă cu validarea certificatelor de finalizare pentru CRU, autoritatea de reglementare națională. Ca ultim pas, clienții aleg un furnizor de electricitate și semnează un contract de furnizare. Furnizorul notifică apoi ESB, care instalează contorul și pornește conexiunea.

Taxele de conectare sunt stabilite la nivel național. Conform datelor *Doing Bussines* - 2020⁶⁷, pentru racordarea la electricitate a unui depozit (**client non-casnic**), se aplică o taxă de **7.408 Euro**. Taxa pentru o licență de deschidere a drumurilor este stabilită de fiecare oraș la nivel local respectiv de către consiliul județean/municipal, variind de la **270 Euro** în Waterford la **558 Euro** în Limerick. Costul tranșei (aproximativ 22.000 EUR) constituie trei pătrimi din costul total pentru obținerea energiei electrice de-a lungul orașelor de referință. În general, obținerea unei conexiuni în orașele irlandeze are un cost mediu egal cu 57,8% din venitul pe cap de locuitor.

În cazul unui **client casnic**, care se mută la o proprietate care nu a mai fost niciodată conectată sau care a fost deconectată de mai bine de 2 ani, acesta va trebui să solicite mai întâi aprobarea unui furnizor de energie electrică pentru un acord de furnizare internă⁶⁸. După ce a ales un furnizor, trebuie să contacteze ESB și să furnizeze următoarele informații:

- *numele și detaliile de contact;*
- *numărul de referință al punctului de măsurare (MPRN⁶⁹) și capacitatea maximă de import (MIC⁷⁰) pentru noua casă - disponibile de la constructor sau dezvoltator;*
- *adresa de reședință;*

⁶⁶ **Figura 3.12** din Studiul Doing Bussines 2020 - <https://www.doingbusiness.org/en/reports/subnational-reports/eu-greece-ireland-italy>

⁶⁷ <https://www.doingbusiness.org/en/reports/subnational-reports/eu-greece-ireland-italy>

⁶⁸ The CRU keeps a list of [licensed energy suppliers](#).

⁶⁹ [Meter Point Reference Number](#)

⁷⁰ [Maximum Import Capacity](#)

- *numele furnizorului de energie electrică ales.*

Furnizorul ales de consumator va contacta apoi ESN pentru a solicita conectarea la electricitate. ESN⁷¹ va realiza, de asemenea, instalarea contorului iar electricianul desemnat va porni alimentarea cu energie electrică la adresa respectivă.

În privința **sectorului de gaz, Gas Networks Ireland (GNI)**⁷² este responsabil pentru conectarea clienților la rețeaua de gaze⁷³. GNI a stabilit un proces clar pentru conectarea consumatorilor. Acest lucru este disponibil pe site-ul lor web⁷⁴, unde există informații detaliate despre fiecare pas necesar racordării. Astfel, procesul de conectare presupune 7 pași și anume:

Pasul 1 – Verificarea existenței unei rețele de gaz pentru conectarea în zonă; Aceasta se poate verifica online pentru reședința aleasă. Deși gazul natural poate fi disponibil în zonă, acesta poate sau nu să fie disponibil pentru acea adresă. În acest sens, este necesară accesarea Hărții rețelei de gaz⁷⁵ de pe site-ul GNI și introducerea codului Eircode pentru a afla dacă există eligibilitate pentru gaz.

Pasul 2 – Completarea unei aplicații respectiv:

- *Trimiterea unei cereri online;*
- *Acceptarea termenilor și condițiilor de racordare;*
- *Furnizarea locației contorului;*
- *Furnizarea detaliilor de contact;*

Pasul 3 – Plata taxelor pentru conexiune/racordare

Consumatorul va fi contactat telefonic pentru a face plata și programarea conexiunii. Astfel, sunt stabilite tariful de plată, ora programării, numărul de înregistrare al punctului de gaz - GPRN, organizarea lucrărilor interne pentru casă.

⁷¹ ESN has more information about [electricity connections for a new single house](#) and [electricity connections for new homes in a housing or apartment development](#).

⁷² <https://www.gasnetworks.ie/home/get-connected/the-connection-process-explained/>

⁷³ <https://www.cru.ie/home/customer-care/energy/connecting-disconnecting/#getting-a-gas-connection>

⁷⁴ the **connection process page**

⁷⁵ **[Gas Network Map](#)**

Pasul 4 – Finalizarea lucrărilor de conectare

Gas Networks Ireland va instala conductele de gaz externe necesare și carcasa contorului în ziua și la ora stabilită cu consumatorul.

Gas Networks Ireland are **tarife de conectare**⁷⁶ pentru energie electrică pentru o gamă de servicii și montaj contoare **pentru întreprinderile mici**⁷⁷ (până la o încărcare maximă orară de 210kW) care variază de la cca. **700 Euro - 2.000 Euro** (fără TVA) per conexiune, în funcție de dimensiunea / tipul contorului, locația convenită a contorului (intern sau extern), lungimea conexiunii, licența de deschidere a drumului, etc. Oferta pentru consumatori este făcută în termen de aproximativ 1 săptămână de la completarea tuturor formularelor necesare și furnizarea tuturor informațiilor solicitate. Contoarele mici de gaze naturale sunt contoare care sunt utilizate de întreprinderile mici și mijlocii (IMM-uri), de exemplu, pentru restaurante mici, terase de luat masa și clădiri de birouri mai mici⁷⁸.

Contoarele de gaze naturale mijlocii până la mari sunt cele utilizate pentru agenți economici mai mari, care includ restaurante, clădiri de birouri și hoteluri până la marii utilizatori industriali. Prețul depinde de dimensiunea contorului, de lungimea conductei de gaz, de presiunea necesară, de acordurile necesare, de licențele de deschidere a drumurilor. Oferta este furnizată la 4 - 6 săptămâni de la completarea tuturor formularelor de solicitare și furnizarea tuturor informațiilor cerute. Cel puțin 30% din costul total este plătit de către client și se aplică o reducere de până la 70% disponibilă la conexiune, în funcție de utilizarea anuală estimată pentru gazele naturale.

Costurile de conectare pentru marii consumatori de energie industrială care solicită o conexiune la gaze naturale vor fi dezvoltate pe baza cerințelor tehnice și a capacității disponibile în rețeaua de gaze naturale din zonă. Sunt necesare discuții detaliate pentru a dezvolta aceste cerințe și pentru a furniza o estimare a costurilor. Poate fi necesar un acord de conectare la rețea mai mare (LNCA), inclusiv angajamente de capacitate și furnizarea de garanții financiare. Cotațiile sunt în general dezvoltate pe o perioadă de 12 - 16 săptămâni, deoarece pot fi soluții complicate și necesită eforturi semnificative din partea echipei de proiectare și estimare.

⁷⁶ <https://www.gasnetworks.ie/home/get-connected/connection-costs/>

⁷⁷ <https://www.gasnetworks.ie/business/get-connected/commercial-connection-costs/>

⁷⁸ **Small natural gas meters** are meters that are used by **Small and Medium Enterprise (SME's)** for example small restaurants, takeaways and smaller office buildings.

Oferta de preț pentru realizarea unei racordări pentru clienți non-casnici⁷⁹ cu lucrări efectuate de către GNI⁸⁰ pentru o lungime a conexiunii între 0 - 15 metri este de **220 Euro** (fără TVA) respectiv **249,70 Euro** (cu TVA). Pentru fiecare metru peste cei 15 metri se calculează suplimentar **45,21 Euro /m** (fără TVA)⁸¹.

Dacă lucrările de excavare sunt realizate de client cu acordul GNI, prețul conexiunii între 0-15m este de 220 Euro (fără TVA) și **249,70 Euro** (cu TVA). Pentru ce depășește 5m se aplică un tarif de 220 Euro + 9,66 euro pe metru (fără TVA). De exemplu, pentru o lungime de 16m prețul va fi de **260,67 Euro** (cu TVA).

În cazul **schimbării furnizorului de electricitate/gaze**, consumatorii pot opta în mod liber și gratuit pentru un alt furnizor în funcție de ofertele puse la dispoziție pe pagina web a autorității de reglementare a energiei⁸² – CRU⁸³.

ITALIA

Procesul de obținere a energiei electrice în Italia este reglementat la nivel național și monitorizat de o agenție de reglementare - **Autoritatea italiană de reglementare pentru energie, rețele și mediu (ARERA)**⁸⁴.

În majoritatea cazurilor, pentru a obține o nouă conexiune electrică, clienții interacționează în primul rând cu un furnizor pe care îl aleg de pe piață. Furnizorul selectat acționează în numele clientului pe parcursul întregului proces de obținere a conexiunii. Prin urmare, clientul trimite o cerere de conectare către un furnizor, altfel decât în majoritatea statelor membre UE. Acest lucru permite clienților italieni să renunțe la un pas tipic: în loc să aplice la operator și apoi să semneze un contract cu un furnizor, trebuie doar să îl facă pe acesta din urmă.

⁷⁹ <https://www.gasnetworks.ie/business/get-connected/commercial-connection-costs/Gas-Networks-Ireland-Connections-Policy-Document-Revision-5.0.pdf>

⁸¹ De exemplu pentru 16m = 301,02 Euro (249,70 € + 51,32 € per metru peste 15m). În Irlanda, TVA care se aplică este de 13,5%.

⁸² The CRU has information on [changing your energy supplier](#).

⁸³ <https://www.cru.ie/home/switching-supplier/>

⁸⁴ www.arera.it - Autorità di Regolazione per Energia Reti e Ambiente (Regulatory Authority for Electricity, Gas and Water)

Milano este o excepție, deoarece majoritatea cererilor pentru noi conexiuni sunt trimise direct la operator, contractul de furnizare fiind semnat la sfârșitul procesului⁸⁵.

La primirea unei cereri pentru o nouă conexiune, tehnicianul unui operator inspectează site-ul și se întâlnește cu clientul pentru a explora opțiunile de conectare la rețea. Pe baza rezultatelor inspecției, operatorul trimite clientului condițiile tehnice pentru conectare și taxele aferente. După primirea chitanței de plată de la client, operatorul de distribuție va obține toate permisele necesare (de exemplu, autorizația de excavare de la municipalitatea locală) și apoi efectuează lucrările de conectare printr-un contractant extern.

În toate orașele în care un agent economic este conectat la rețeaua de medie tensiune, clienții sunt responsabili pentru instalarea propriei stații secundare. Odată ce lucrările de conectare sunt finalizate și contorul este instalat, conexiunea este electrificată fără nicio altă acțiune necesară din partea clientului.

Racordarea la energie electrică se realizează în 3 etape la Torino și cu o procedură suplimentară în restul orașelor italiene. În majoritatea statelor membre ale UE (16 din 28) este nevoie de 5 proceduri sau mai mult. Deși orașele italiene au mai puține proceduri, finalizarea acestora durează mai mult de o lună, în medie, decât în Uniunea Europeană. Costul mediu în Italia de 116,3% din venitul pe cap de locuitor, este în concordanță cu media UE de 111,6%. Cu toate acestea, în doar opt state membre ale UE se obține energie electrică mai scumpă decât în Italia.⁸⁶

Cinci orașe (Ancona, Bologna, Florența, Genova și Padova) din Italia obțin scorul maxim la indicele de fiabilitate a aprovizionării și transparența tarifelor conform *Doing Business 2020*⁸⁷. Pentru a pune lucrurile în perspectivă, în Uniunea Europeană, mai mult de jumătate din statele membre (15 din cele 28) au obținut scorul maxim.⁸⁸

În cazul unei firme locale care are nevoie de o conexiune electrică de 140 kilovolt-amperi (kVA) pentru un depozit nou construit situat într-o zonă comercială din afara centrelor istorice ale orașelor, pașii procedurali, timpul pentru obținerea unei conexiuni electrice și

⁸⁵ **Figura 4.15** din Studiul *Doing Business 2020* <https://www.doingbusiness.org/en/reports/subnational-reports/eu-greece-ireland-italy>

⁸⁶ **Figura 4.12** din Studiul *Doing Business 2020*: <https://www.doingbusiness.org/en/reports/subnational-reports/eu-greece-ireland-italy>

⁸⁷ <https://www.doingbusiness.org/en/reports/subnational-reports/eu-greece-ireland-italy>

⁸⁸ **Figura 4.13** din Studiul *Doing Business 2020*: <https://www.doingbusiness.org/en/reports/subnational-reports/eu-greece-ireland-italy>

costul pentru obținerea acestora depinde de disponibilitatea infrastructurii de joasă și medie tensiune, precum și de tipul de conexiune cel mai probabil pentru depozitele din zonă.

Unele diferențe între orașe provin și din timpul necesar pentru ca operatorii să realizeze o conexiune electrică. Timpul maxim pentru finalizarea conexiunilor este strict reglementat la nivel național. Operatorii trebuie să raporteze în fiecare an autorității naționale de reglementare - ARERA termenul în care au furnizat conexiuni. În timp ce operatorii, în medie, respectă limitele de timp stabilite de ARERA, în unele orașe procesul este mai rapid decât în altele.

Pentru a obține o estimare a costurilor de la operator este nevoie de doar 10 zile la Milano, trei săptămâni la Genova și Torino și între patru și cinci săptămâni în restul orașelor. Obținerea estimării costurilor durează cel mai mult în Cagliari (35 de zile). Finalizarea lucrărilor de conectare - care are loc după obținerea permiselor de excavare - durează doar cinci zile la Milano, dar mai mult de o lună la Ancona, Cagliari și Genova.

Taxele de conectare sunt strict reglementate la nivel național pe baza a două criterii: cât de îndepărtat este punctul de conexiune de rețeaua existentă și capacitatea solicitată. Pentru aceeași distanță și capacitate, taxele de conexiune de joasă tensiune sunt puțin mai scumpe decât tarifele de conexiune de medie tensiune (potrivit studiului de caz *Doing Business 2020*,⁸⁹ **10.011 Euro** și respectiv **8.192 Euro**). Furnizorul care operează în Roma este singurul care percepe o taxă de **2.500 Euro** pentru pregătirea ofertei, care se face gratuit în celelalte orașe. Acest lucru face ca Roma să fie cel mai scump dintre cele 13 orașe italiene în care să obțină noi conexiuni de energie electrică. În cazul în care este necesară o conexiune la rețeaua de medie tensiune, clienții trebuie să cumpere și să instaleze și o stație de transformare secundară, în conformitate cu specificațiile tehnice furnizate de operator. Costul stației de transformare secundare este în medie de 30.000 Euro.

În prezent, în Italia, conectările încep după ce clientul a plătit integral taxele de racordare. Noile conexiuni de energie electrică în Italia pot fi costisitoare, în special conexiunile de medie tensiune, pentru care clienții trebuie să acopere în avans costul stației.

Clienții casnici nu pot stabili din timp costurile de conectare. Singura modalitate de a cunoaște astfel de costuri este să depună o cerere și să aștepte ca furnizorul să efectueze o vizită la locul proiectului și să facă o ofertă. Prin urmare, clienții pot beneficia de o mai mare predictibilitate în ceea ce privește costurile de conectare. Acest lucru îi scutește, de asemenea, de a contacta în mod informal furnizorii și operatorii înainte de a trimite o cerere pentru a-și face o idee despre cât ar putea costa o conexiune.

⁸⁹ Studiul *Doing Business 2020*: <https://www.doingbusiness.org/en/reports/subnational-reports/eu-greece-ireland-italy>

PORTUGALIA

În Portugalia, sectorul energiei este supravegheat la nivel național de **Autoritatea de Reglementare a Serviciilor Energetice (ERSE)**⁹⁰, în timp ce politica energetică este realizată de Direcția Generală pentru Energie și Geologie (DGEG).⁹¹

Agențiile specializate supraveghează problemele legate de energie în cele două regiuni insulare autonome ale țării: *Direcția Regională pentru Energie (DREn)* din Azore și *Direcția Regională pentru Economie și Transporturi (DRET)* din arhipelagul Madeira. În partea continentală a țării, noile conexiuni la rețea trebuie obținute prin intermediul operatorului de distribuție *Energias de Portugal* (EDP-Distribuição). Clienții pot alege ulterior dintre mai mulți furnizori de electricitate. În fiecare dintre regiunile insulare autonome, o singură companie se ocupă de distribuția energiei electrice: în Madeira, *Empresa de Electricidade da Madeira* (EEM), responsabilă atât de furnizarea conexiunilor noi, cât și de furnizarea permanentă a energiei pentru clienții din Funchal; iar în Azore, *Electricidade dos Açores* (EDA), are aceleași responsabilități în Ponta Delgada.

Conform datelor din studiul *Doing Business*⁹² dintre cele 8 orașe portugheze analizate, Funchal are costurile de conectare la electricitate cele mai mici pentru agenți economici de **5.995 Euro** sau 34,2% din venitul pe cap de locuitor; în rândul statelor membre UE, doar șapte au un cost mai mic în raport cu venitul pe cap de locuitor. Braga are cele mai scumpe taxe de racordare, costând în **6.803 Euro**, sau 38,8% din venitul pe cap de locuitor. În toate orașele, cea mai mare sursă de cost este conexiunea. Dacă acestea sunt efectuate de către operatorul de distribuție, costul este reglementat la nivel național. Operatorii percep o sumă cuprinsă între **5.862 Euro** în Funchal și **6.772 Euro** în Ponta Delgada. Diferențele de cost provin, de asemenea, din variațiile tarifelor pentru autorizația de excavare municipală pentru lucrări. Datorită acordurilor generale dintre operatori și municipalități, nu se percepe nicio taxă în orașele în care operatorii obțin acest permis. Doar în Braga, unde clienții obțin permisul, trebuie să plătească **468 Euro** pentru acesta.

Pentru *clienții casnici*, o modalitate de creștere a transparenței costurilor este publicarea unui calculator online. Un operator portughez, EDP Distribuição, oferă utilizatorilor un astfel de instrument online⁹³.

⁹⁰<https://www.erse.pt/>

⁹¹<https://eportugal.gov.pt/entidades/entidade-reguladora-dos-servicos-energeticos>

⁹²<https://www.doingbusiness.org/en/data/exploretopics/getting-electricity/eu-croatia-czechrepublic-portugal-slovakia>

⁹³ <https://www.e-redes.pt/pt-pt>

Primul pas pentru client este să solicite o conexiune de joasă tensiune⁹⁴, utilizând formularul disponibil pe pagina web, care ar trebui să ducă la trimiterea unei cotații de către E-REDES. După acceptarea acesteia, va fi încheiat un contract consumator și E-REDES, în calitate de operator al rețelei de energie electrică.

Acest acord se încheie atunci când se face conexiunea la rețea și după plata costurilor asociate.

Taxele pentru procesul de conexiune la rețea și serviciile de conectare pot include:

- *Deplasarea la site pentru a evalua distanța, punctul de conectare și recepția de energie;*
- *Studii pentru elaborarea condițiilor de conectare;*
- *Bugetarea conexiunii la rețea;*
- *Monitorizarea, inspecția și recepția lucrării.*

Aceste costuri sunt fixate de entitatea de reglementare a serviciilor energetice și actualizate anual. Acestea nu includ costul pregătirii proiectului de energie electrică, care este responsabilitatea persoanei care solicită conectarea, atunci când este necesar. Costurile de conectare depind exclusiv de puterea solicitată. Clienții⁹⁵ pot face o simulare online a costului conexiunii la rețea sau să consulte Manualul de conexiune. După completarea simulării cu datele necesare și efectuarea unei plăți, vor primi oferta de racordare în termen de 15 zile lucrătoare.

SLOVACIA

Legislația în sectorul energetic se bazează pe așa-numitul al treilea pachet de liberalizare al Uniunii Europene pentru piața internă a energiei electrice și a gazelor.

Al treilea pachet a fost transpus în legislația slovacă de la 1 septembrie 2012 prin noi legi privind reglementarea în industriile de rețea și Legea privind energia. Modificările cheie aduse de noua legislație pot fi concentrate în două domenii. Acestea sunt măsuri care contribuie la dezvoltarea concurenței pe piața de aprovizionare cu energie și la creșterea protecției consumatorilor. Legislația privind energia primară este reprezentată de **Legea**

⁹⁴https://www.e-redes.pt/pt-pt/podemos-ajudar/ligacoes-rede/ligar-em-baixa-tensao#faq_6321

⁹⁵https://www.e-redes.pt/sites/eredes/files/2021-01/e_REDES_flyer_EPLR_clientes%2022%20DEZ.pdf

nr.251/2012 Coll. privind energia și modificările aduse anumitor acte, astfel cum a fost modificată, și **Legea nr.250/2012 Coll. privind reglementarea în industriile de rețea**, astfel cum a fost modificată prin **Legea nr. 435/2014 Coll.**, privind alte reglementări legale în sectorul gazelor naturale.

Legislația care reglementează industriile de rețea include o gamă largă de reglementări legale în general obligatorii în domeniul gestionării energiei electrice, gazului, energiei termice și a apei.⁹⁶

Oficiul pentru Reglementarea Industriilor de Rețea-URSO este autoritatea de reglementare în domeniul energiei care emite decrete în limitele competențelor sale și care sunt considerate reglementări legale secundare⁹⁷.

Oficiul a elaborat un manual pentru consumatori care conține informații utile pentru clienții casnici de energie electrică și gaze (mai 2020)⁹⁸ despre plăți în avans, facturare, reclamații, grafice de consum.

În Slovacia operează 3 companii de distribuție a energiei electrice. Bratislava și Trnava se află pe teritoriul în care operează Zapadoslovenska distribučna (ZSDIS), Kosice și Presov se află pe teritoriul deservit de Vychodoslovenska distribučna (VSD), iar Zilina se află pe teritoriul Stredoslovenska distribučna (SSD). Soluția adoptată pentru o conexiune rezultă frecvent dintr-un acord între client și operator pe baza condițiilor tehnice specifice cererii. Unii dintre pașii pentru a obține o nouă conexiune electrică sunt comune tuturor orașelor din Slovacia. Dar unii pași diferă, reflectând diferențe în procesele interne ale operatorilor de distribuție și în disponibilitatea capacității de conectare a clădirilor noi.⁹⁹

În Bratislava și Trnava, conform studiului de caz *Doing Business*¹⁰⁰, un depozit al unui agent economic se conectează cel mai probabil la rețeaua de medie tensiune. În aceste două orașe, conexiunea externă este de obicei construită de operator, care obține, de asemenea, autorizația de excavare de la biroul municipal în numele clientului. Clientul este responsabil pentru achiziționarea și instalarea unei stații private.

În schimb, în Kosice, Presov și Zilina, depozitul se va conecta probabil la rețeaua de joasă tensiune, deci nu este necesară instalarea unei stații private. În aceste trei orașe,

⁹⁶ <http://www.urso.gov.sk/?q=Z%C3%A1kony>

⁹⁷ <http://www.urso.gov.sk/?q=content/legislat%C3%ADva>

⁹⁸ [Handbook for Consumers - useful information for electricity and gas customers in the household \(May 2020\)](#)

⁹⁹ **Figura 4.5** din Studiul *Doing Business*: <https://www.doingbusiness.org/en/data/exploretopics/getting-electricity/eu-croatia-czechrepublic-portugal-slovakia>

¹⁰⁰ <https://www.doingbusiness.org/en/data/exploretopics/getting-electricity/eu-croatia-czechrepublic-portugal-slovakia>

antreprenorii optează cel mai frecvent pentru a construi ei înșiși conexiunea externă și, prin urmare, trebuie să obțină o autorizație de excavare de la biroul municipal de gestionare a drumurilor.

Complexitatea tehnică mai mică a unei conexiuni de joasă tensiune se traduce prin timpi de așteptare mai scurți decât pentru o conexiune de medie tensiune.

Racordarea la electricitate durează 56 de zile în Zilina - care are cele mai bune performanțe în ceea ce privește ușurința de a obține energie electrică din cele cinci orașe slovace analizate - în timp ce conectarea durează mai mult de o lună în Bratislava și Trnava.

În toate cele 5 orașe slovace procesul de conectare se încheie odată cu semnarea de către client a unui contract cu un furnizor de energie electrică. Furnizorul solicită apoi operatorului să instaleze contorul, iar clientul poate activa electricitatea. Indiferent dacă o conexiune este realizată la o rețea de joasă sau medie tensiune, aceasta implică costuri importante. În Bratislava și Trnava, unde este probabil o conexiune de medie tensiune, clienții non-casnici trebuie să plătească o **taxă de conexiune de medie tensiune de 7.606 Euro**, precum și să cumpere și să instaleze o stație privată la un cost mediu de **28.000 Euro**. Taxele de conexiune de joasă tensiune sunt stabilite la nivelul teritoriului de distribuție; pentru clienții non-casnici, acestea se ridică la **1.787 Euro** în Zilina și **2.180 Euro** în Kosice și Presov.

UNGARIA

Autoritatea de reglementare a energiei și utilităților - (MEKH)¹⁰¹ este organismul de reglementare a pieței ungare a energiei și serviciilor publice, care supraveghează sectoarele strategice importante ale economiei naționale.

Autoritatea, în calitate de entitate de reglementare independentă, este succesorul legal al Oficiului Ungar pentru Energie (MEH) și la propunerea sa a fost adoptată **XXII. Legea XLI din 1994 privind aprovizionarea cu gaze**.

Racordarea la rețeaua de electricitate în Ungaria este un proces reglementat la nivel național și destul de bine structurat, care presupune cinci etape procedurale în toate orașele. Grilele de tarife sunt de asemenea reglementate la nivel național.¹⁰²

¹⁰¹ <http://www.mekh.hu/bemutakozas>

¹⁰² <https://www.oar-bucuresti.ro/anunturi/2018/03/05/c/DB17-EU-Overview-RO.PDF>

Procesul de racordare, care este reglementat de *Legea electricității din 2007 (LXXXVI) și Regulamentul 382/2007 (XII.23)*, debutează cu depunerea de către consumator a unei cereri la distribuitorul de energie electrică. Cererea trebuie să cuprindă un plan de situație cu identificarea punctului de conexiune, indicarea nivelului de tensiune necesar și dovada eligibilității pentru solicitarea racordării externe.

În Ungaria, după ce întreprinzătorul a depus cererea de racordare, distribuitorul este responsabil pentru obținerea tuturor autorizațiilor și finalizarea lucrărilor de conectare. Distribuitorul verifică cererea și elaborează o ofertă ce cuprinde detaliile tehnice preliminare, termenul de execuție și costul estimativ. După acceptarea ofertei de către consumator, distribuitorul întocmește proiectul, obține toate aprobările necesare din partea terților în numele consumatorului și execută lucrările externe de racordare.

În final, înainte de începerea alimentării, consumatorul obține un aviz din partea distribuitorului pentru instalarea cablurilor în caseta contorului, selectează furnizorul de energie dintre cei care deservesc zona respectivă și așteaptă instalarea contorului de către distribuitor. Deși racordarea la rețeaua de electricitate presupune aceleași formalități și costuri în toate orașele din Ungaria, există diferențe la nivelul perioadei necesare pentru asigurarea alimentării cu energie și la nivelul fiabilității rețelelor.

Diferențele de timp sunt date de perioada necesară distribuitorului pentru a obține toate avizele și aprobările cerute pentru demararea lucrărilor de racordare. Aprobările trebuie obținute de la ceilalți furnizori (de gaze, de telecomunicații, de apă și de canalizare), de la primărie, de la Autoritatea de Protecție a Mediului, de la direcția locală de trafic, de la Autoritatea Rutieră din Ungaria, de la cartea funciară și de la Departamentul teritorial de Control al Tehnologiei Măsurătorilor și Contoarelor, precum și de la proprietarii terenurilor învecinate ale căror proprietăți sunt afectate.

Regulamentul nr.382/2007 stabilește un termen limită în care fiecare autoritate trebuie să emită avizul dar în practică procesul de autorizare poate dura mai mult – între 200 de zile în Szekesfehervar și 250 zile în Gyor, în timp ce durata efectivă a lucrărilor de construire la fața locului este de doar 2-3 zile.

Deși atât Szekesfehervar, cât și Gyor sunt deservite de același distribuitor (E.ON), obținerea tuturor avizelor durează mai mult în Gyor din cauza numărului mare de investiții pe care orașul le-a atras în ultimii ani, ceea ce a condus la o aglomerare a capacității furnizorilor și a instituțiilor publice.

În ce privește **sectorul de gaz**¹⁰³, pentru a menține securitatea aprovizionării, a fost adoptată **Legea XL din 2008 privind furnizarea gazelor naturale**¹⁰⁴, cu modificările ulterioare. În conformitate cu prevederile legii (GET), autoritatea de reglementare (MEKH) stabilește printr-un permis condițiile activităților licențiate și conexe, precum și supraveghează respectarea legislației sectoriale relevante și aplică sancțiuni legale, dacă este necesar.

Potrivit **art.140 / B** din legea menționată: Autoritatea stabilește pentru prima dată tarifele de utilizare a sistemului, tarifele de conectare și condițiile de aplicare a acestor taxe, începând cu 1 ianuarie 2012.

De asemenea, **art.108** din aceeași lege menționează că: (1) **Tarifele de conectare** se plătesc pentru conectarea la liniile de transport și distribuție și pentru depășirea capacității achiziționate anterior. Criteriile pentru stabilirea tarifelor de conectare, componentele tarifelor de conexiune și regulile generale pentru aplicarea acestora sunt definite de ministrul de resort printr-un decret adoptat pe baza propunerii Autorității. MEKH definește taxele de conectare și regulile specifice de aplicare a acestora printr-o decizie. Elementul TVA al taxei de conectare este reglementat de legislația specifică aplicabilă. (2) Tarifele de conectare vor fi stabilite astfel încât să promoveze principiul costului minim prin influențarea nevoilor și să ia în considerare beneficiile derivate din efectele conexiunii utilizatorilor de sistem conectați ulterior la sistem. Taxa de conectare nu trebuie să depășească suma cheltuită direct pe investiția în rețea efectuată de operatorul de transport sau de distribuitorul de gaze naturale pentru a permite conectarea. (3) Tarifele de conectare colectate vor fi utilizate pentru finanțarea investițiilor necesare pentru conectarea la rețea.

Referitor la **schimbarea furnizorului de gaze, art.31/A** din legea privind furnizarea gazelor naturale arată că: (1) În cazul în care un client dorește să treacă la un nou comerciant de gaze naturale, operatorii autorizați vor efectua schimbarea gratuit, iar furnizorul de gaze naturale și operatorul de sistem nu vor percepe taxe clientului în legătură cu schimbarea. De asemenea, clientul poate autoriza comerciantul de gaze naturale cu care va încheia noul contract de furnizare să acționeze în numele lui pentru a efectua schimbarea comerciantului. (2) Sub rezerva alineatului (3), clienții își pot rezilia contractele de furnizare a gazelor naturale în scris, în condițiile stabilite în acesta. Încetarea contractului de furnizare a gazului natural al unui client din cauza schimbării comerciantului nu va afecta valabilitatea contractului privind utilizarea rețelei de distribuție. (3) Clienții care utilizează serviciul universal pot rezilia contractul de furnizare a serviciului universal încheiat pe o perioadă nedeterminată, cu o notificare scrisă cu termen de 30 de zile.

¹⁰³ <http://www.mekh.hu/arak-foldgaz>

¹⁰⁴ <https://erranet.org/wp-content/uploads/2017/10/Gas-ActGovermental-Decree-Hungarian.pdf>

BIBLIOGRAFIE

Doing Business în Uniunea Europeană: Bulgaria, România și Ungaria. World Bank, Washington DC, 2017: - <https://www.doingbusiness.org › Subnational-Reports> [DB17-EU-Overview-RO.pdf](https://www.doingbusiness.org › Subnational-Reports)

Carolyn Geginat, Rita Ramalho, "Electricity Connections and Firm Performance in 183 Countries" (Racordarea la rețeaua de electricitate și performanțele societăților comerciale în 183 de state), Document de lucru - studiu de politici 7460, (Banca Mondială, Washington, DC, 2015)- <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/22880>

Tim Schittekatte. Distribution network tariff design and active consumers : a regulatory impact analysis. Economics and Finance. Université Paris Saclay, 2019 - <https://tel.archives-ouvertes.fr/tel-02099785/document>

DIRECTIVE 2009/72/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 13 July 2009 concerning common rules for the internal market in electricity

DIRECTIVE 2009/73/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 13 July 2009 concerning common rules for the internal market in natural gas

<https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/pdfscache/64930.pdf>

<https://www.acue.ro/legislatie>

<https://www.transgaz.ro/ro/despre-noi/legislatie>

<http://documents1.worldbank.org/curated/es/327401468094454689/pdf/Romania-Imbunatatirea-eficientei-energetice-in-Cluj-Napoca.pdf>

<https://www.doingbusiness.org/en/reports/subnational-reports/eu>

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R0943&from=EN>

https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Natural_gas_price_statistics#Natural_gas_prices_for_household_consumers

<https://www.ceer.eu/documents/104400/-/-/d064733a-9614-e320-a068-2086ed27be7f>

<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/38154/42201/Gas-prices-Price-systems-2014.pdf/30ac83ad-8daa-438c-b5cf-b52273794f78>

https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Natural_gas_price_statistics#Natural_gas_prices_for_household_consumers

http://www.consiliulconcurentei.ro/uploads/docs/items/bucket13/id13279/raport_gaze_neconfidential.pdf

<http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/235345>

https://www.bulgartransgaz.bg/files/useruploads/files/prozrachnost-tarifi/Prices_Storage_en.pdf

https://www.acer.europa.eu/Official_documents/Acts_of_the_Agency/Publication/ACER%20Report%20on%20TAR_final_country%20sheets.pdf

https://www.acer.europa.eu/Official_documents/Acts_of_the_Agency/Publication/Agency%20report%20-%20Analysis%20of%20the%20consultation%20document%20for%20Czech%20Republic.pdf

<https://gasforclimate2050.eu/>

<https://gasforclimate2050.eu/publications/>

<https://ec.europa.eu/eurostat/web/energy/methodology/prices>

<https://www.statista.com/statistics/1047173/natural-gas-prices-for-households-european-union-country/>

https://www.ceps.eu/wp-content/uploads/2019/08/RR2019-03_Future-of-gas-in-Europe.pdf

https://www.acer.europa.eu/en/Gas/Framework%20guidelines_and_network%20codes/Pages/Harmonised-transmission-tariff-structures.aspx

https://ec.europa.eu/energy/topics/markets-and-consumers/energy-consumer-rights/protecting-energy-consumers/national-regulatory-authorities_en

<https://energy.eu/Methodology/Energy/Methodology-Energy.pdf>

https://www.bulgartransgaz.bg/files/useruploads/files/pravno/Zaizvlenie_razpredelite_Ini_en.pdf

<https://www.gov.ie/en/service/df85-connection-to-utilities-such-as-gas-electricity-water-household-waste-disposal-telecoms-and-the-internet/#>

http://www.urso.gov.sk/sites/default/files/dokumenty/RONI_AR_2018.pdf

<https://www.hylaw.eu/database/national-legislation/germany/gas-network-access-ordinance-gasnetzzugangsverordnung-gasnzv-1191>

http://www.gesetze-im-internet.de/gasnzv_2010/